

Ястремська І.О.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри господарського права і процесу*

ЩОДО ПИТАНЬ СПІЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ТА ІНОЗЕМНИХ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ У ФОРМІ ГОСПОДАРСЬКОГО ДОГОВОРУ

Спільну господарську діяльність можна визначити як діяльність, яку провадять два чи більше суб'єкти господарювання, об'єднані єдиною господарською метою, для досягнення якої можуть об'єднувати свої вклади, а також здійснюють спільне управління та координацію дій, спільно несуть збитки та беруть участь у розподілі досягнутого результату.

Спільна господарська діяльність (далі –«СГД») може здійснюватися у формі створення самостійного суб'єкта господарювання – юридичної особи та у формі господарського договору. І саме в останній формі ця діяльність є чи не найменш врегульованою та дослідженою.

Договір про СГД – це такий господарський договір, який укладається між суб'єктами господарювання із господарською (комерційною та/або некомерційною) метою, задля досягнення якої вони можуть об'єднати свої вклади (кошти та/або майно) та спільно діяти протягом певного періоду часу на умовах, визначених договором.

До договорів про СГД належать договори: простого товариства, співпраці, взаємодії, спільного фінансування, інвестування, кооперації, часткової (пайової) участі та інші, які незалежно від найменування володіють ознаками спільної господарської діяльності.

Правове регулювання договорів про СГД здійснюється на підставі ч. 7 ст. 179 ГКУ, яка передбачає застосування норм ЦКУ до укладення господарських договорів, але з урахуванням особливостей, передбачених цим кодексом.

Саме тому у співвідношенні зі спільною діяльністю, що врегульована ЦКУ, спільна господарська діяльність виступає як спеціальний вид, систематичний та професійно орієнтований. Закон України «Про режим іноземного інвестування» передбачає право іноземних інвесторів укладати договори (контракти) про спільну інвестиційну діяльність, не пов'язаної зі створенням юридичної особи.

Однак, положень ЦКУ та інших нормативно – правових актів для врегулювання питань СГД недостатньо, адже для сфери господарювання додатково потребує закріплення визначення такого виду діяльності, його суб'єктного складу, особливостей укладання, виконання, припинення договорів про СГД.

Тому доцільно доповнити Розділ VI ГКУ «Особливості правового регулювання в окремих галузях господарювання» главою «Правове регулювання спільної господарської діяльності», у якій не лише

передбачити можливість ведення СГД між вітчизняними та іноземними суб'єктами господарювання у формі укладення договору, але й встановити додаткові елементи визначеності для учасників СГД, що не залежать від волі осіб та слугують додатковими гарантіями для прогресивного розвитку господарських відносин у цій сфері.

Слід передбачити укладення договору про СГД без об'єднання вкладів учасників, та договору про СГД з об'єднанням вкладів (у формі простого товариства). Для договору про СГД з об'єднанням вкладів у запропонованій главі слід закріпити визначення вкладів, які об'єднуються учасниками для здійснення спільної діяльності та класифікувати їх за наступними видами: 1) грошові кошти; 2) матеріальні активи (в т.ч. оборотні та необоротні матеріальні активи); 3) нематеріальні активи.

В цьому аспекті варто з'ясувати правову природу нематеріальних активів та законодавчо закріпити їх визначення. До них можна віднести ділову репутацію суб'єкта господарювання, ділові зв'язки та знання (у тому числі професійні).

Необхідно закріпити, що будь-який матеріальний чи нематеріальний актив може бути вкладом до СГД, якщо є реальна можливість його об'єктивної оцінки, ідентифікації, оприбуткування, обліку та існує належним чином оформлене документальне підтвердження належності активу тому учаснику, який вносить його як вклад до СГД.

Також потребують додаткового правового регулювання питання щодо порядку внесення та повернення вкладів учасниками спільної діяльності.

Особливість досліджуваного виду СГД полягає також у суб'єктному складі таких відносин, що ускладнені іноземним елементом. Закон України «Про режим іноземного інвестування», Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» надають визначення іноземного інвестора, іноземного суб'єкта господарювання, однак більш детально суб'єктний склад правовідносин щодо СГД необхідно закріпити у запропонованій главі ГКУ, у якій до іноземних суб'єктів господарювання слід віднести таких, які створені відповідно до законодавства інших країн, не мають постійного місцезнаходження або постійного місця проживання на території України та ведуть спільну господарську діяльність за договором (контрактом) із вітчизняними суб'єктами господарювання.

Особливістю договору про СГД також є те, що він підлягає обов'язковій державній реєстрації у податкових органах. Однак, обов'язковість державної реєстрації договору про СГД повинна визначатися передусім ГКУ, а не нормативними актами податкового законодавства.

У зв'язку із закріпленням обов'язковості державної реєстрації договору про СГД, він вважатиметься укладеним з моменту його державної реєстрації, а відмова у його державній реєстрації – складатиме підставу для визнання останнього неукладеним.

У запропонованій главі ГКУ необхідно також закріпити положення про підстави припинення договору про СГД, зокрема, у зв'язку із досягненням спільної господарської мети, припиненням спільних зусиль учасників, спрямованих на виконання визначених договором зобов'язань. Це впливає із суті договору СГД та вирішить проблему припинення такої спільної діяльності без настання негативних наслідків для її учасників.

Визначення та нормативне врегулювання вищезазначених проблемних питань дасть змогу стрімкого розвитку відносин між вітчизняними та іноземними суб'єктами господарювання із здійснення ними спільної господарської діяльності, зокрема, спільної інвестиційної діяльності, виробничого кооперування тощо.

Шигарова Н. О.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри господарського права і процесу*

ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ПРОДОВОЛЬЧИХ ТОВАРІВ

В економічному словнику видання 1993 року термін «ринок» тлумачиться як сукупність економічних відносин, що складаються у сфері обміну з приводу реалізації товару. Ю. С. Коваленко (Коваленко Ю. С. Наукові засади та основні тенденції формування аграрного ринка в Україні / Ю. С. Коваленко // Економіка АПК. – 2004. – № 3. – С. 19–29.) під ринком розуміє систему установ, методів і ресурсів, головним завданням якої є координація та управління агропромисловим виробництвом країни на основі обмінних процесів з метою задоволення споживчих потреб її громадян.

С. В. Мочерний визначає сутність ринку як певної сукупності економічних відносин між різними типами фірм та індивідами з приводу купівлі-продажу товарів і послуг, де відбувається остаточне визначення їх вартості та реалізація, завдяки чому посилюється конкуренція між товаровиробниками за зниження витрат виробництва і підвищення суспільної корисності товарів, поліпшується пропорційність розвитку народного господарства, забезпечується безперервність суспільного відтворення і формування цілісної економічної системи, а також здійснюється безпосередній контроль споживачів за виробництвом (Мочерний С. В. Основи економічної теорії / С. В. Мочерний. – К., 1997.).

Враховуючи вище вказані визначення поняття сутності ринку, можна сказати, що ринок – це сукупність товарно-грошових відносин між виробниками різних рівнів, посередниками, торговельними структурами і кінцевими споживачами, яка має забезпечувати вільний вибір партнерів, встановлення оптимальних пропорцій у виробництві та формування цілісної економічної системи. Якщо говорити безпосередньо про продовольчий ринок, то слід вказати, що він обмежений лише продовольчими